ProAgria Keskusten Liitto ry

Kirjallinen lausunto
7.10.2026

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027
Teemana PL 30, Yleistä ja maatalous

Momentin rahoitus valtion talousarvioesityksessä 2027 on 3 576 000 euroa, missä on 30,06 % vähennys vuoden 2025 rahoituksesta. ProAgrian osuus rahoituksesta oli 82,13 % vuonna 2026. Vuodelle 2026 ProAgrialle ei myönnetty lainkaan jakovaraa, mikä vaikeuttaa olennaisesti organisaatiomme vuoden 2026 toimintaa juuri sinä hetkessä, kun maatalouden varautumista, huoltovarmuutta, resilienssiä ja kilpailukykyä kustannuskriisissä pitää tukea kaikin mahdollisin keinoin ja ratkaisuin maatalouden rakennemuutoksen edetessä. Muutostarve on ilmeinen, mutta se ei toteudu itsestään, ellei muutoksen rinnalla turvata riittävät resurssit neuvontaan, osaamisen kehittämiseen ja innovaatioiden käyttöönottoon, joissa ProAgrian rooli on merkittävä.

Momentin rahoituksen pienentymisestä huolimatta pitää tarkastella ja tehdä laskelmia, saadaanko panostamalla neuvontaan enemmän lisää toivottua lisäarvoa: ennakoivuutta, huoltovarmuutta, investointeja, nuoria alalle, energiaratkaisuja, eläinten hyvinvointia ja ilmastonmuutoksen hallintaa.

ProAgrian vahvaa vaikuttavuutta on viedä muutosta eteenpäin

ProAgrian ydintehtävä on parantaa maatalouden kilpailukykyä ja kannattavuutta sekä tukea kestävää kehitystä ja hyvinvointia valtakunnallisesti riippumattomana ja viljelijöiden hallinnoimana neuvontajärjestönä. Palvelemme asiakkaitamme läpi Suomen suomeksi ja ruotsiksi. ProAgrialla on jäseniä yhteensä noin 65 000. Palvelemme vuosittain yli 30 000 asiakasta, joista noin 24 000 on maatila-asiakkaita. Fyysisiä asiakastapaamisia on vuosittain yli 85 000 ja sähköisissä välineissä tapaamme asiakkaitamme vuosittain yli 400 000 kertaa. Olemme maatalous- ja maaseutusektorilla ainoa toimija, joka toimii kattavasti koko Suomessa ja joka tarjoaa laajasti palveluja maatalousyrittämiseen: talouteen, tuotantoon ja johtamiseen. Huoltovarmuuden ylläpito, varautuminen ja riskien hallinta ovat tärkeä osa toimintaamme ja tilojen kanssa tehtävää työtä. Toimintamme on todennetusti luotettavaa ja pitkäjänteistä.

Momentin rahoituksessa on otettava huomioon, että neuvonnan toimintaedellytykset säilyvät ja vahvistuvat, koska vaikuttavuutemme on suuri toivotun muutoksen läpiviennissä ja haastavan tilanteen ratkaisemiseksi käytännön keinoin riskejä hallitsemalla.

Keskeiset muutokset, jotka näkyvät asiantuntijoidemme arjessa

Maatalouden kannattavuuskriisi näkyy ProAgrian asiantuntijoiden analyysien mukaan yhä useammalla tilalla epävarmuutena, investointien lykkääntymisenä, työn jatkajien löytämisen epävarmuutena, yleisenä maksuvalmiuden heikentymisenä ja korvaavien tulonlähteiden hankkimisena (koneurakointi, sivutoimisuus, muun yritystoiminta). Myös yrittämisen ilo on koetuksella, kun samaan aikaan taloudellinen kannattavuus on alhaalla ja EU:n suunnalta tulevat vaatimukset kasvavat vastuullisuuden kaikista näkökulmista ostavan teollisuuden ja kaupan toimesta. Yhteiskunnalta tarvitaan nyt vastuullisuutta, pitkäjänteisyyttä, ratkaisuja ja keinoja tukea yrittäjien arkea ja tulevaisuuden näkökulmia ja näkemistä. Näiden painotusten pitää mielestämme näkyä jatkossa myös momentin rahoituksessa.

Momentin rahoituksessa on tuettava jatkossa yhä enemmän maatalouden ja ruoantuotannon kannattavuuden kehitystä kaikin keinoin. ProAgria pitää myönteisenä maatalouden investointitukien jatkumista. Samalla korostamme, että investointien tuottavuus- ja kilpailukykyvaikutukset edellyttävät riittäviä resursseja neuvontaan, osaamisen kehittämiseen ja uusien toimintatapojen käyttöönottoon

Samalla kehittävien tilojen riskien hallinnan, tuen ja sparrauksen tarve kasvaa koko ajan tilakoon kasvaessa ja yrittäjäominaisuusvaateiden lisääntyessä. Tämä näkyy laajasti ProAgrian asiantuntijoiden osaamisen,

erityisesti talous-, tuotanto- ja johtamisasiantuntemuksen, sukupolvenvaihdosten, riskien hallinnan, varautumisen ja uuden teknologian käyttöönoton jatkuvasti kasvavalla kysynnällä. Näiden osa-alueiden kehittäminen on keskeistä maatilojen kannattavuuden, kilpailukyvyn ja uudistumiskyvyn vahvistamisessa. Neuvonnan voimavarat ja osaaminen ovat merkittäviä keinoja muutoksen toteuttamiseen ja läpivientiin.

ProAgrian tavoitteena on vahvistaa suomalaisen ruoantuotannon kannattavuutta ja tulevaisuuskestävyyttä sekä pitää maaseutu elinvoimaisena. ProAgrian tietokannat osoittavat, että parhaat alkutuotannon yritykset menestyvät vaikeissakin tilanteissa ja menestyvät tilat käyttävät merkittävästi asiantuntijoiden tukea. Suunnittelemme, sparraamme ja autamme tiloja saavuttamaan tavoittelemiansa tuloksia ottamalla käyttöön parhaita käytäntöjä, hallitsemalla riskejä ja näkemällä tarkemmin tulevaisuutta.

Tutkimus- ja innovaatiopanostusten vaikuttavuus edellyttää vahvoja käytännön pilotointi- ja käyttöönottoverkostoja. ProAgria esittää, että maa- ja elintarvikesektorin TKI-rahoituksessa vahvistetaan tutkimuksen, neuvonnan, yritysten ja käytännön maatilojen yhteistyötä sekä innovaatioiden käyttöönottoa tukevia toimintamalleja.

Ympäristö- ja vastuullisuustavoitteet voidaan saavuttaa vain, jos ne samalla tukevat maatilojen kannattavuutta, investointikykyä ja sukupolvenvaihdoksia.

Havaitut kipupisteet

Kipupisteinä on havaittu asiakkaiden ja ProAgrian ahdinko, mikä näkyy mm. haasteina vakavaraisuudessa. Tähän on vaikuttanut erityisesti asiakkaiden maksukyvyn heikkeneminen. Asiakkailla on tarve palveluille toimintansa kannattavuuden ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi, mutta heillä ei ole rahaa ostaa palveluja. Rakennemuutoksen nopeus ja toimialan tilanne ovat vaikuttaneet siihen, että ProAgrian resurssit eivät tällä tulopohjalla riitä tuottamaan palveluja. Myös ProAgrian kulurakenne on kasvanut ja vaikeuttaa osaltaan toimintaa. Tilanne on tiukka ja hankala, vaikka olemme parhaillaan tekemässä merkittäviä toimia keskusrakenteen parantamiseksi, jossa viisi keskusta on yhdistymässä kahdeksi uudeksi keskukseksi vuonna 2027-2028 aikana. ProAgria keskuksia on tämän jälkeen viisi.

Painotamme momentin budjettiesityksessä, että maatalouden investointi- ja yritystukien rinnalla tulee varmistaa nuorten yrittäjien mahdollisuudet saada käyttöönsä liiketoiminta-, johtamis- ja talousosaamista tilojen kehittämiseksi. Tämän vuoksi nuoria viljelijöitä on tuettava nykyistä vahvemmin jo uran alkuvaiheessa. Toimiva rahoitus, investointimahdollisuudet ja luottamus tulevaisuuteen ovat välttämättömiä suomalaisen elintarviketuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi. Huolta kannamme myös siitä, miten tiloille saadaan jatkajia joko perhepiiristä tai ulkopuolisista henkilöistä.

Akuutit kriisit, kuten sikarutto ASF, ja varautuminen jatkossa muihinkin tautiriskeihin ovat kipupisteitä. Viranomaisten tärkeän tekemisen rinnalle tarvitaan viljelijöiden tuotannon turvaksi osaavaa asiantuntemusta ja suunnittelua. Näihin kriiseihin ja tarpeisiin pitää vastata nopeasti.

Selkeästi nousevana kipupisteenä on huoltovarmuus ja ruokaturva ja miten niihin varaudutaan häiriötilanteissa.

Seuraavan CAP-kauden valmistelussa tulee turvata neuvonnan, osaamisen kehittämisen ja innovaatioiden käyttöönoton asema osana maatalouden kilpailukykyä, vastuullisuutta ja huoltovarmuutta vahvistavia toimenpiteitä.

Ratkaisuja ja keinoja ruoantuotannon riskien hallintaan

Keinoiksi ruoantuotannon haasteiden ratkaisemiseksi ehdotamme muutosohjelmaa maatilojen riskien hallinnan parantamiseksi. Siinä yhdessä maatilayrittäjien kanssa arvioidaan tilan merkittävimmät riskit huoltovarmuuden, talouden, tuotannon, johtamisen, osaamisen, markkinoiden, eläintautien, veden, sään ja

kyberuhkien näkökulmista unohtamatta riskiä löytää tilalle jatkaja. Tarttumalla tilan kannalta suurimpiin riskitekijöihin, arvioimalla ne ja tuottamalla niihin ratkaisut ja keinot, päästään vaikuttamaan merkittävästi tilan kannattavuuteen ja tulevaisuuskestävyyteen. Arvioimme kokemuksen perusteella tämän kiinnostavan erityisesti tulevia ja nykyisiä nuoria yrittäjiä.

Huoltovarmuus ei rakennu pelkästään tuotantopanoksista ja tuista, vaan myös yrittäjien osaamisesta, riskienhallinnasta, digitaalisista valmiuksista ja kyvystä sopeutua muuttuviin olosuhteisiin.

ProAgria on yhdessä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa kehittänyt ja pelillistänyt tilan riskien hallinnan häiriötilanteissa huoltovarmuuden näkökulmasta. Tämän arviointivälineen avulla saadaan yhteisellä systemaattisella pohdinnalla tilalle selkeät kehityskohteet ja suunnitelma toimenpiteistä, miten pienentää riskejä ja samalla parantaa kannattavuutta. Toimenpiteistä saadaan tila-, alue- ja valtakunnan tasoinen raportti ja näkymä. Työväline on parhaillaan pilotoitavana viljelijöiden kanssa.

Ruoantuotannon riskien hallinnan kokonaisuuteen tullaan kehittämään myös tekoälytoimintoja ja erityisesti viljelijöiden osaamista siinä, jotta tekoäly pystytään istuttamaan mahdollisimman riskittömästi maatilayrittäjien tueksi ja sen käytöstä on hyvä ymmärrys. Tähän tarvitaan myös asiantuntijoiden osaamisen kehittämistä.

Kolmevuotinen tuen kohdentaminen

Ruoantuotannon riskienhallinnan parantamiseksi, huoltovarmuuden turvaamiseksi, tilojen kannattavuuden parantamiseksi ja innovaatiokyvyn vahvistamiseksi **ehdotamme kolmevuotista jakovaran kohdentamista**. Vuosittaisen etenemisen olemme suunnitelleet seuraavasti:

Ensimmäisenä vuonna 2027 keskitytään osaamisen kehittämiseen sekä maatilayrittäjille että asiantuntijoille. Osaamisen kehittämisen keskiössä ovat riskien hallinnan työvälineen käyttö, analyysit ja raportointi sekä niiden pilotointi maatilayrittäjien kanssa**.** Pilotointiin saadaan myös tilakohtainen varautumissuunnitelma. Toisena osana kehitetään tekoälyosaamista, jossa keskiössä on turvallisuus ja tehokkuus. Osaaminen kehitetään viljelijöille ja heitä tukeville asiantuntijoille.

Toisena vuotena 2028 keskitytään riskien analysointiin ja siitä johdettavien toimenpiteiden tuottamiseen ja toteutukseen sekä raportointiin tilakohtaisesti maatilayrittäjien kanssa. Tänä toisena vuonna saadaan jo varautumissuunnitelmia käytäntöön ja tuottamaan tuloksia.

Kolmantena vuotena 2029 riskien hallinnan analysointi ja toimenpiteet etenevät edelleen maatilayrittäjien kanssa ja siitä saatavia tuloksia alkaa näkyä kannattavuuden paranemisena. Kolmantena vuonna tuotetaan mittaustietoa tuloksista, joita päästään arvioimaan ja suunnittelemaan jatkotoimenpiteitä.

Ehdotuksemme

Suomalaista ruoantuotantoa kannattaa tukea erityisesti riskien paremmassa hallinnassa, varmistaa resilienssin syntyminen ja huoltovarmuuden ylläpito. Yhtä tärkeää on maatilojen ja maaseutuyhteisöjen kyky selviytyä pitkäkestoisista kriiseistä ja toimintaympäristön muutoksista.

Maatalouden investoinnit, vastuullisuustavoitteet ja huoltovarmuus toteutuvat vain, jos niiden rinnalla turvataan riittävät resurssit neuvontaan, osaamisen kehittämiseen ja innovaatioiden käyttöönottoon.

Painotamme näitä kolmea näkökulmaa momentin rahoituksessa, jotta saadaan merkittäviä tuloksia aikaiseksi.

1. Investoinnit eivät tuota ilman osaamista.
2. TKI-panostusten vaikuttavuus syntyy vasta käyttöönotossa.
3. Ruokaturva ja huoltovarmuus edellyttävät vahvaa neuvonta- ja osaamisjärjestelmää.

Momentille kohdistuvaa yleisavustusta ei saa enää pienentää ja lisäksi toivomme yleisavustuksemme lisänä ProAgrialle myönnettävän kohdennetun erityisavustuksen, jolla tuemme ruoantuotannon riskien hallintaan vuosina 2027-2029 kunakin vuonna 1 000 000 euroa kuvatun ohjelman mukaisesti.

Kohdennetulla tuella vaikutamme merkittävästi Suomen ruoantuotannon riskien hallintaan kokonaisuutena ja tilatasolla sekä varmistamme huoltovarmuutta, ruokaturvaa, kannattavuutta ja vastuullisuutta. Toimiva ja kannattava maatalous tuottaa merkittävän ja pitkäjänteisen lisäarvon yhteiskunnalle.

ProAgria Keskusten Liitto ry

Vesa Nuolioja

Vesa Nuolioja

Toimitusjohtaja

Svenska Lantbrukssällskapens förbund rf

Anna Bertills

Anna Bertills

Verkställande direktör